

Чорт і Тома Вокер

Вашингтон Ірвінг

Кілька миль від Бостону в Масачусетсі довгий залив заходить на кілька миль в глибину краю і кінчиться серед болота і мочарів, густо зарослих лісом. По одній стороні того заливу розложився красний темний гайок; по другій стороні земля підноситься нагло від рівня води до височезного хребта, на котрім росте одинцем кілька дубів глибокої старости і незвичайної величини. Під одним з тих велетенських дерев, як говорить давня історія, лежать величезні скарби, закопані морським розбійником Кидом. Залив давав знамениту можливість виносити гроші з човна вночі, ніким неспостереженим аж до самого підніжжя горба, з великого горба можна було все добре розглядатися довкола, чи хто не надходить; а замітні дерева становили добрі знаки, по котрих місце можна було легко віднайти. Давня історія додає до того, що чорт все командував при закопуванні скарбів і взяв їх під свою опіку; але се, як то добре відомо, він усе робить те зі закопаними, а передовсім як їх добуто нечесним способом. На всякий випадок, як воно було так, як кажуть люди, чи інакше, досить, що Кид ніколи не вернувся, щоби забрати свій маєток, бо незадовго потім його схопили в Бостоні, перевезли до Англії і там повісили як морського розбійника.

Коло року 1727-го, власне в ті часи, як то в Новій Англії бували так часто землетруси, від котрих так багато грішників попадало на коліна, жив недалеко від того місця худий, скупий чоловік, Тома Вокер на ім'я. Була в нього жінка, така сама скупа, як він; були вони такі скупі обоє, що одно другого старалося обманути. Що лише жінка потрапила захопити, вона усе старалася сховати; просто курка не могла закудкудакати, щоби вона не пробувала забрати свіже яєчко. Її муж без упину заглядав, щоби викрити її тайні сховки, і не раз межі ними доходило до завзятих сварок за те, що повинно бути спільною власністю. Жили вони в запущеній хатині, що стояла на самоті і виглядала, немовби в ній мешкали жебраки. Кілька розвинених корчів ялівцю росло коло хати як символ старечости; з комина ніколи не курився дим, ані подорожний ніколи не просився до цього дому на ніч. Нужденна шпала, на котрій ребра було видно так виразно, як щаблі в драбині, волочилася по полі, на котрім тонка верства моху, тут і там лише вкриваючи камінне підложе, не заспокоювала, але ще більше змагала її голод; деколи конина підносила голову над огородження, дивилася благальними очима на прохожих, немовби молила спасти її зі сього краю голоду...

І хата і її мешканці мали кепську славу. Томова жінка була висока цокотуха, лютої натури, з голосним ротом і сильними руками. Люди не раз чули, як вона сварилася з мужем; а його лице часами зраджувало, що їх сварка на словах не кінчилася. Однак ніхто не мав відваги мішатися межі них. Самотні подорожні аж вуха затикали від страшного галасу та клекоту і здалека обходили дім незгоди; а коли нежонатий подорожний попав коло нього, він прискіпував кроку, радий, що не женився.

Одного дня Тома Вокер, вертаючи з далекої дороги в околиці, пішов на правці

почерез мочарі. Як се звичайно діється з дорогами на правці, вона показалаь хибною. Болота були густо вкриті високими, чорними ялицями і смереками, з котрих декотрі мали по 90 стіп високости, через що на стежці було зовсім темно серед полудня, а сови гукали довкола, як серед півночі. Повно було там ям та трясавиць, почасти вкритих травою та мохом, котрих зелена поверхня зводила подорожного на глибокі, чорні болотяні топленища: були там також темні, стоячі плеса, в котрих жили всякого роду жаби, ропухи та водне гаддя, в котрих лежали пні сосен та ялиць, напівзогнили, напівзатоплені, виглядаючі, як крокодили, сплячі в болоті.

Тома вже довго шукав своєї дороги, ступаючи осторожно по зрадливім пралісі, перескакуючи з одної купини на другу, від одного скруту коріння і ріща до другого, що становили сяку-таку непевну підпору для його ніг серед глибоких боліт, або посувався уважно, як кіт, здовж звалених пнів дерев, кидаючися час від часу від наглого крику дропа, або кракання дикої качки, що зривалася до лету з якогось самотнього плеса. На кінець він вийшов на твердий ґрунт, що, як півострів, врізувався глибоко в болото. Се була колись твердиня індіан, під час їх воєн з першими колоністами в Америці. Тут вони поставили були певного роду форт, котрий уважали не до здобуття і уживали його як пристановище для своїх жінок і дітей. Зі старого індіанського форту не лишилося тепер нічого, крім кількох валів, що поступово западалися до рівня окружаючого ґрунту і вже були зарослі почасти дубами та другими лісовими деревами, котрих листя відбивалося від темних сосен та смерек на болоті.

Було вже пізно вечором, як Тома Вокер дійшов до старого форту і задержався там на хвилю, щоби відпочити. Кожний другий чоловік почував би ся не свій серед того самотнього сумного місця, бо прості люди мали про нього дуже злу опінію, на основі оповідань, що дійшли до них ще з часів індіанських воєн, коли, як кажуть, в цім місці дикуни виспівували і приносили жертви в честь злого духа.

Однак Тома Вокер був чоловіком, котрий не боявся того роду страхів. Він присів на якийсь час на пні зваленої смереки, прислухуючись рохотови жаб та поштуркуючи своєю палицею в чорнім болоті під своїми ногами. Як він так бабрався бездумно в болоті, його палиця вдарила о щось твердого. Він відважив землю і – дивись! – розрубаний череп з індіанським томагавком (топірцем), глибоко в ньому зарубанім, лежав перед ним. Ржа на зброї вказувала на довгий час, що проминув від смертельного удару. Була се страшна пригадка на завзяті боротьби, що були зведені в тій твердині індіанських войовників.

– Гм! – сказав Тома Вокер, копаючи череп, щоби отрясти з нього глину.

– Лиши той череп в спокою! – сказав якийсь острий голос.

Тома підняв очі і побачив височезного чорного мужчину, сидячого перед собою на пні дерева. Він здивувався немало, бо ані не чув, ані не бачив, щоби хто зближався, а ще більше змішало і здивувало його, коли побачив, що чужинець не був ані мурин, ані індіанин. Правда, він був одягнений в грубу індіанську одіж і оперезаний червоним поясом; але його лице не було ані чорне, ані мідяно-червоне, але темно-брунатне і забрукане сажею, немовби він працював при огні, або в кузні. На його голові

коструbate волосся стирчало на усі боки, а на плечах держав він сокиру.

Він дивився хвилю на Тома з-під лоба парою великих червоних очей.

- Що ти робиш на моїм ґрунті? - сказав чорний чоловік грубим ревучим голосом.

- Твій ґрунт! - сказав Тома з насмішкою. - Такий се твій ґрунт, як мій; сей ґрунт належить до Пібодого.

- Най чорти візьмуть Пібодого, - сказав чужинець, - як я сподіюсь, то його візьмуть, коли не буде більше дивитися за своїми гріхами, а менше за сусідськими. Дивись онде, як твій Пібоді поводитьсь.

Тома поглянув в напрямі, вказанім чужинцем, і побачив одно з великих дерев, гарне і цвітуче з верха, але зігниле всередині, і побачив, що воно було майже зовсім зрубане, так, що трохи сильніший вітер його звалив би. На його корі було вирізане ім'я Пібодого, визначного чоловіка в околиці, котрий забагатів нагло через хитрощі з індіанами. Тепер Тома оглянувся довкола і побачив, що кожне дерево було означене іменем якогось великого чоловіка межи колоністами, і кожне більше або менше надрубане сокирою. Дерево, на котрім він власне сидів, і котре, видко, було лише що зрубане, носимо ім'я Кравнінсфільда; і от пригадав собі незвичайно багатого чоловіка з таким іменем, котрий по-грубіянськи чванькався своїм маєтком, як люди собі шептали, він здобув морським розбоєм.

- Він, власне, готов на паливо! - сказав чорний чоловік тріумфальним голосом. - Як бачиш, буду мати досить гарний запас опалового дерева на зиму.

- Але яке право маєш ти, - спитав Тома, - рубати дерево Пібодого?

- Правом першенства, - відповів запитаний. - Сей ліс належав до мене надовго перед тим, як бліді лиця станули ногою на сю землю.

- А хто ж ти такий, будь ласка сказати, коли посмію спитати? - сказав Тома.

- О, я маю багато імен. Мене називають Диким Мисливим в одних краях, Чорним Шахтарем в других. В отсій околиці мене знають як Чорного Лісовика. Я є той, котрому чорношкірі люди посвятили отее місце і на котрого честь вони час від часу смажили білого чоловіка на смачно пахучу жертву. Від часу, як червоних людей витеребили ви, білі дикуни, я забавляюся тим, що проводжу, як одні люди переслідують других за віру; я є найбільший патрон та оборонець торговців рабами, та великий майстер чарівництва.

- А замість того усього, що ти сказав, оскільки я не помиляюся, - сказав твердо Тома, - такий, що тебе звичайно кличуть Старим Чортом.

- Той самий на твої услуги! - відповів чорний, кланяючися досить чемно.

Такий був початок їх розмови, як каже стара історія; хоч вона, може, занадто фамільярна, щоби в неї повірити. Можна би припустити, що стріча з такою надзвичайною особистістю в тім дикім, самотнім місці мусила би потрясти нервами хоч би якого чоловіка; але Тома був закаменілий чоловік, котрого нелегко застрашити, і жив він так довго зі своєю темною цокотухою, що не боявся навіть чорта.

Кажуть, що по такім початку вони мали довгу і поважну розмову зі собою, коли Тома вертав домів. Чорний розказав йому про великі скарби, закопані розсійником

Кидом під дубами на хребті горба, недалеко від мочару. Всі вони були під його опікою і під охороною його сили, так, що ніхто не міг добути їх, хто не з'єднав собі його ласки. Він заявив готовність віддати їх усіх в руки Томи Вокера, котрий йому незвичайно подобався, але вперед треба було сповнити певні умови. Які се саме були ті умови, можна легко додуматися, хоч Тома про се ніколи не зрадився перед людьми. Мусили вони бути дуже тяжкі, коли Тома зажадав часу до надумання, хоч він не зважав певно на дрібниці, кілька разів ходило за гроші. Колії вони дійшли до краю мочари, чужинець задержався.

- Який доказ можу я мати, що усе, що ти мені сказав - правда? - сказав Тома.

- Осьде мій підпис! - сказав чорний, притискаючи свій палець до чола Томи.

Се кажучи, він вернувся межі гущавину, вкриваючу болото, і, як Томі здавалося, пропадав в землю щораз глибше і глибше, аж нарешті не було видно лише його голову і плечі, а на кінець він цілий пропав.

Прийшовши домів, Тома побачив, що в нього на чолі є чорний знак пальця, немовби випалений так, що ніяк не можна було його змити.

Перша новина, про котру розповіла йому жінка, була смерть Абсальона Кравнінсфілда, багатого морського розбійника. А газети, як звичайно, донесли, що "великий муж упав в Ізраєли".

Тома нагадав собі дерево, котре його чорний приятель зрубав і збирався спалити.

- Най розбишака смажиться, - сказав Тома, - що се мене обходить!

Тепер він чувся переконаним, що усе, що він бачив та чув, не була мана.

Не такий він був скорий звіритися жоні зі своєю тайною; але, так як сей секрет не був такий дуже легкий, він радо розповів про нього. На згадку про закопаний скарб в ній розбудилася уся її жадоба наживи, і вона стала намовляти свого мужа, щоби він згодився на умови чорного чоловіка і в той спосіб добув собі маєтки на усе життя. Однак Тома, хоч як був готов продатися чортови, він все-таки був порішений не робити сього для своєї жони; тому він рішуче відрікся - просто щоби противитися їй. Пішла ще одна завзята сварка межі ними про ту справу; але чим більше вона говорила, тим більше Тома рішився не продавати душі для неї.

На кінець вона постановила добити торгу на власний рахунок, і, як її вдасться, задержати увесь зиск для себе. Будучи такою неустрашимою, як її муж, вона вибралася до старого індіанського форту під захід сонця одного красного літнього дня. Не було її довго, як вернула назад, мала квасну міну і відповідала півслівцями. Вона говорила щось про чорного чоловіка, що стрінула його в сумерку, як підрубував коріння одного високого дерева. Однак він був у злім гуморі й не хотів згодитися на умову; вона мала піти ще раз і понести йому якісь перепросини, але з якими, вона не хотіла сказати.

На слідуючий день вечором вона знову вибралася на болото з повною запаскою. Тома чекав і чекав на неї, але надармо; і північ прийшла, а її як не було, так не було; настав ранок і полудне, друга ніч, а вона все ще не вертала. Тома став уже побоюватися за неї, передовсім через те, що вона набрала повну запаску срібного начиння та ложок, та всяких вартнісних речей, котрі лише могла зі собою забрати.

Минула ще одна ніч, прийшов ще один ранок, а жінки ще нема. Коротко кажучи, за нею слух пропав.

Що властиво з нею сталося, ніхто не може знати, бо всі удають, що знають. Се одна з тих подій, про котру не можна собі виробити певного поняття, бо так багато істориків про се писало. Одні говорили, що вона заблудила серед крутих виходів в болотах; втопилася в глибокій баюрі; другі, менше милосердні, натякували на те, що вона утнула з домашньою обстановою та перенеслася до другого краю; а ще інші догадувалися, що в своїй загонистості загналася у страшне трясовище, на котрім потім знайдено її капелюх. На доказ сього говорили, що пізнім вечором того самого дня бачили високого чорного мужчину зі сокирою на плечах, як вийшов з болота, несучи на плечах клунок, зав'язаний в кратковану запаску, підсміхаючися гірким усміхом тріумфу.

Однак найбільше поширена і найбільше правдоподібна історія говорить, що Тома Вокер занепокоївся долею своєї жінки і свого маєтку, та вибрався нарешті шукати їх обох на індіанським форті. Ціле довге пополудне слідуєчого дня стратив він, нишпорячи довкола сумного урочища але по жінці і сліду не було. Він кликав її по імені, але вона не відповідала. Один журавель відповів йому своїм голосом, кричучи в леті; або жаба квакнула сумно з сусіднього болота. На кінець, кажуть, вже серед темного сумерку, як сови почали гукати, та лилики літали, і він звернув увагу на крик громади ворон, літаючих коло одного кипарису. Він підняв очі і побачив клунок, зав'язаний у кратковану запаску своєї жінки, сподіючися знайти в ній свою вартісну домашню посуду.

- Заберім наперед наше добро, - сказав він потішаючим голосом до себе самого. - І попробуємо обійтись, без жінки.

Як він видряпувався на дерево, суп розпустив свої широкі крила і відлетів з диким криком в темну лісову пітьму. Тома за кратковану запаску, - але що за страшний вид! В ній було лише серце і печінка!

Отсе було усе, що Тома знайшов зі своєї жони, як каже найбільше достовірні історія. Вона, відай, почала торгуватися з чортом в такий спосіб, як вона привикла торгуватися зі своїм мужем; але хоч жінку вважають часто за рівню чортовви, однак у сім випадку вона не доріняла йому. Вона, певно, згинула в бійці, бо, як кажуть, Тома зауважив багато слідів копита, глибоко вибитих коло дерева, і знайшов багато жмень волосся, що виглядало на вирване з кострубатої чорної голови лісового чоловіка. Тома знав з досвіду войовничість своєї жони. Він стиснув плечима, дивлячися на знаки завзятої метушні.

- Бігме, - сказав він до себе, - старому чортяці не пішло се так легко!

Тома був відважна людина і потішав себе в утраті свого добра утратою жінки. Він навіть почував певну вдячність до лісовика, котрого він став уважати за певного роду свого добродія. Тому він дальше шукав за його товариством, але через довший час без успіху; старий козоногий панок уникав його, бо його не можна було дістати на заклик, коли лише чоловікови потреба; він знає, як заграти своїми картами, коли він досить певний вибраної.

На кінець, як кажуть, коли проволока нагостила апетит Томи і коли він був готовий згодитися скорше на усе, як утратити бажані скарби, вік стрів чорного чоловіка одного вечора в його звичайнім строю рубача, зі сокирою на плечах, як волочився понад болото і підспівував собі під носом. Він вдавав, що приймає пропозиції Томи з великою, рівнодушністю, відповідав коротко й далі співав свою пісеньку.

Але Тома поступово звів розмову на бізнес, і вони стали торгуватися над умовами, на яких Тома мав дістати скарби морського розбишаки. Була межі ними одна умова, про котру і згадувати не треба, бо вона сама собою розуміється в усіх випадках, в котрих чорт робить якісь прислуги; але були і другі умови, на котрі Тома уперто не хотів згодитися, хоч вони були далеко меншої ваги. Чорт домагався, щоби і гроші, знайдені за його почином, були ужиті йому на службу. Отже він запропонував, щоби Тома ужив їх на чорну торгівлю, тобто став торгувати рабами. Але Тома одверто відмовився; сумління у нього було досить чорне, але навіть сам чорт не міг його намовити стати торговцем рабів.

Бачачи, що Тома такий вибагливий під тим зглядом, чорт не наставав більше на ту точку угоди, але місто того запропонував, щоби Тома став лихварем; видно, чорт дуже бажав збільшити число лихварів, котрих він уважав за своїх спеціальних любимців.

Тома сему зовсім не противився, бо се, власне, йому найбільше подобалося.

- На другий місяць маєш отворити позичковий банк в Бостоні, - сказав чорний.

- Отворю завтра, як хочеш, - сказав Тома.

- Маєш зичити на два проценти на місяць.

- Більше! Я буду рахувати чотири! - відповів Тома.

- Маєш забирати маєтки, пускати ґрунти на ліцитацію, доводити купців до банкрутства.

- Я доведу їх до чорта! - викрикнув Тома.

- Ти будеш лихварем за мої гроші! - сказав чорноногий радісно. - Коли хочеш мати гроші?

- Ще нинішньої ночі!

- Згода! - сказав чорт.

- Згода! - сказав Тома.

І вони подали собі руки і добили торгу.

І в кілька день пізніше Тома Вокер сидів вже за лядою в своїм позичковім банку в Бостоні.

Скоро залунала широко його слава як багатого чоловіка, що має много грошей на поготівлю і зичить їх за добрим процентом. Були се часи великого браку монети; весь край був залитий паперовими грішми; люди були захоплені спекуляціями; люди вганяли з планами нових осель та нових міст серед лісів; ґрунтові спекулянти увихалися з мапами чудово розложених раїв на землі, котрі були положені Бог знає де, а мимо сього, усі готові були купувати. Словом, усіх обняла загальна гарячка, що як зараза лютує по краю час від часу. Кожний на час мріє про зроблення великого маєтку для себе. Як звичайно, гарячка утихає, мрія пропадає, а вимріяні маєтки з неї; хворі на

неї лишалися в страшнім положенню, і весь край залунав наріканнями на тяжкі часи.

В таку догідну для себе хвилю загальної нужди Тома розложився як лихвар в Бостоні. В короткім часі в його дверях товпилися костюмери. Бідні і підприємливі земельні підприємці та ґрунтові спекулянти, недбалі купці та торговці з підірваним кредитом – словом, кожний, що лише був примушений роздобути гроші, хоч би навіть прийшлося понести не знати які жертви, – спішив до Томи.

І так Тома став загальним приятелем для потребуєчих і поступав як "приятель в біді", то значить, він усе видушував добру заплату і добру запоруку. Чим тяжче було положення просячого, тим тяжчі умови накладав Тома. Він збирав бонди та запоруки, поступово душив своїх костюмерів сильніше і сильніше, поки на кінець видушеного, як цитрину, не викинув на сміття.

В той спосіб він робив гроші з грошей, ставав щораз багатшим і щораз більше могучим чоловіком, і став грати важну роль на біржі. Як се звичайно діється в таких випадках, він побудував собі великий дім з хвалькуватости, але зі скупости лишив більшу його часть не викінченою. Він навіть справив собі повіз з надмірної суєти, хоч коні, що повіз тягнули, просто гинули з голоду; і як несмазовані колеса скрипіли та пищали, то могло видаватися, що се душі нещасних довжників там мучаться.

Але в міру того, як Тома багатів, він ставав також щораз більше задумливий. Здобувши собі усе добро, яке можна здобути на сім світі, він став журитися за добро на тім світі. Він з жалем думав про угоду, зроблену з чорним своїм приятелем, і він став тепер щосили придумувати над тим, як би то обдурити чорта. І він нагло став незвичайно пильно ходити до церкви. Він молився голосно і щиро, так, немовби царство небесне можна собі здобути силою легень. По його галасливій молитві в неділю було можна просто пізнати, чи багато він нагрішив за тиждень. Смирні християни, що скромно та стало заслуговували собі на царство небесне, були поражені і зачали собі дорікати, коли побачили, що їх нагло перегнав в їх усердності той свіжонавернений грішник. Тома був так суворий в справах релігійних, як в справах грошових; він остро наглядав і карав своїх сусідів, і немовби думав, що кожний гріх, поповнений сусідом, рахувався йому як добрий вчинок. Він навіть став говорити про те, що треба привернули давні часи переслідування людей другої віри. Одним словом, побожність Томи стала так само звісна, як його багатства.

Але, помимо такого строгого сповнювання формальностей, Тома все-таки боявся в своїй душі, що чорт мимо усього дістане, що йому належиться. Тому, щоби не дати заскочитися неприємностям, він став носити зі собою усюди Біблію в кишені свого плаща. Мав він також Біблію великого формату у себе в своїй канцелярії на столі, люди не раз заставляли його, як він читав її, як другі приходили за своїми справами; в таких випадках він здіймав з носа зелені окуляри, вкладав їх в книгу, щоби зазначити місце, і відривався від читання, щоби зробити якийсь лихварський бізнес.

Говорили деякі, що на старі роки Тома став трохи придуркуватий, і сподіваючися скорого кінця, він підкував свого коня, осідлав, упряг і закопав ногами вгору, бо припускав, що в його останню днину світ обернеться дном догори, і в таким випадку

його кінь буде для нього готовий до їзди; видно, він рішився примусити свого приятеля щонайменше гнати за собою. Однак се, може, лише старі баби видумали сю казку. Коли він дійсно поробив такі кроки, то вони були зовсім злишні; щонайменше таке виходить зі старої віродостойної легенди, котра закінчує його історію в такий спосіб.

Одного гарячого літнього дня по полудні, власне перед страшною бурею з блискавицями і громами, Тома сидів в своїй канцелярії з білою полотняною шапочкою на голові, убраний в індійську поранню одіж. Він власне мав пустити на ліцитацію один маєток і зовсім зруйнувати нещасного спекулянта ґрунтами, перед котрим він удавав усе найбільшого приятеля. Нещасний фактор просив його почекати йому кілька місяці. Тома розгарячився і розлютився, та не хотів дозволити на ще одну провокацію.

– Моя родина буде зруйнована і стане тягарем громади, – говорив нещасний спекулянт.

– Своїм треба помагати наперед, – відповів Тома, – мушу дивитися, щоби я мав що на чорну годину.

– Ви заробили стільки грошей лише на мені, – сказав спекулянт.

Тома стратив всю свою терпеливість і всю свою побожність.

– Най мене чорт побере, – каже він, – коли я зробив на вас хоч один зламаний гріш!

Якраз в тій хвилі задукав хтось три рази до дверей. Тома підійшов, щоби побачити, хто се. Якийсь чорний чоловік держав чорного коня, котрий іржав та нетерпеливо гріб копитами.

– Томо, ми приїхали по тебе – сказав чорний чоловік грубим голосом.

Тома кинувся назад, але уже було запізно. Він лишив свою малу Біблію на споді кишені в плащі, свою велику Біблію на столі, далеко під довжезними покривами на ґрунті, котрі збирався власне пустити на ліцитацію. Мало коли був грішник більше неосторожний. Чорний чоловік посадив його, як дитину, на сідло, вдарив коня бичем і погнав галопом, з Томою за плечима, серед громової бурі. Його писарі позатикали пера поза вуха і дивилися за ним через вікна. Пігнав Тома Вокер вулицями, підкидаючи білою шапкою, зі своєю, ранішньою одежиною, розвіяною на вітрі, пігнав, аж кінь огню кресав з-під копит. Як писарчуки поглянули за чорним чоловіком, він уже пропав.

Тома уже більше не вернув, щоби пустити ґрунт на ліцитацію. Чоловік, що жив на краю мочарів, оповіщав, що серед найгіршої блискавиці він чув тупіт кінських копи й виття по дорозі, а, підбігши до вікна, побачив на хвилинку таку постать, яку я ось тут описав, на коні, що гнав мов божевільний, полями, горбами, аж геть в чорні болота індіанського форту, зарослі смереками, та що незадовго потім грім ударив в тім напрямі й немовби підпалив увесь ліс.

Бостонські добряги потрясали головами і стискали плечима, але вони уже так були привикли до чарівниць, та карликів, та усяких штучок чортівських від самого початку заснування колонії, що ся подія їх так дуже не злякала, як би се можна припустити. Для заряду маєтку Томи установлено тростісів, але там не було уже чим заряджувати. Коли переглянули його куфри, побачили, що усі квити та посвідки були спалені на попіл. Місто золота і срібла його залізні скрині були повні сміття; в стайні місто двох

коней найшли два кістяки, а на другий день великий дім зайнявся і згорів зовсім.

Такий був кінець Томи Вокера, позичайки, та його нечесного маєтку. Най усі візьмуть собі сю історію до серця. В правду її не можна сумніватися. Ще до нинішнього дня показують яму під дубом, з котрої Тома викопав скарби морського розбійника, а по сусіднім болоті та індіанським форті не раз ходить в бурливу ніч постать на коні, убрана в ранішню одіж, з білою шапкою на голові, котра, без сумніву, є мученим духом лихваря. Історія просто перейшла в пословицю і народну, таку часту в Новій Англії поговірку про "Чорта та Тому Вокера".

Джерело: Календар "Канадійського Українця" 1921. Автор перекладу не вказаний